

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВЕТЕРИНАРНОЇ
МЕДИЦИНИ ТА БІОТЕХНОЛОГІЙ імені С.З. ГЖИЦЬКОГО**

**Кафедра безпеки виробництва
та механізації технологічних
процесів у тваринництві**

*І. Г. Ярошович, Б.П. Чайковський,
Б.М. Микичак, Т.С. Ярошович*

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

для проведення лабораторно-практичного заняття на тему: " Розробка інструкцій з охорони праці різних посад працівників і головних спеціалістів на м'ясопереробних і молокопереробних підприємствах" з навчальної дисципліни "Охорона праці в галузі" для магістрів зі спеціальності 181 "Харчові технології"

Львів – 2022

І.Г. Ярошович, Б.П. Чайковський, Б.М. Микичак, Т.С. Ярошович. Методичні рекомендації для проведення лабораторно-практичного заняття на тему: "Розробка інструкцій з охорони праці різних посад працівників і головних спеціалістів на м'ясопереробних і молокопереробних підприємствах". "Охорона праці в галузі" для магістрів зі спеціальності 181 "Харчові технології" - Львів, 2022р. - 24с.

Комп'ютерний набір:

Занічковська В.С. - старший лаборант кафедри БВ та МТП у тваринництві

Рецензент:

Драчук У.Р. - к.т.н., доцент, завідувачка кафедри технології м'яса, м'ясних та олійно-жирових виробів

Михайлицька О. Р. – к.т.н., доцент кафедри технології молока та молочних продуктів

Методичні рекомендації затверджені на засіданні кафедри БВ та МТП у тваринництві, протокол № 12 від 31.05. 2022р.

Методичні рекомендації затверджені на засіданні науково-методичної ради факультету харчових технологій та біотехнології, протокол № 3 від 27.06 2022р.

Методичні рекомендації розроблено відповідно до Типової програми "Охорона праці в галузі" для підготовки студентів освітньої програми "Технології зберігання, консервування і переробки м'яса" підготовки магістрів зі спеціальності 181 "Харчові технології" галузі знань 18 "Виробництво та технології" ЛНУВМБ імені С.З. Гжицького.

Зміст

Вступ	4
1. Лабораторно - практична робота.....	6
2. Загальні теоретичні відомості	6
2.1 Зміст і побудова інструкцій.....	10
2.2. Викладення тексту інструкцій.....	10
3. Практичне складання інструкції з охорони праці для посад працівників і головних спеціалістів на м'ясопереробних і молокопереробних підприємствах	11
4. Затвердження, реєстрація, видача і зберігання інструкцій.....	13
4.1. Реєстрація інструкцій.....	14
4.2. Видача інструкцій.....	14
4.3. Зберігання інструкцій.....	14
5. Перегляд інструкцій.....	15
6.Контрольні питання.....	15
7.Додатки.....	16
8. Зразок розроблення Інструкції.....	18
9. Список рекомендованої літератури.....	23

Вступ

Закон України "Про охорону праці" встановлює єдиний порядок організації охорони праці в Україні. Згідно зі ст. 15 Закону "Про охорону праці" така служба обов'язково повинна бути створена на підприємстві з кількістю працюючих 50 і більше осіб у відповідності з Типовим положенням про службу охорони праці, затверджено наказом Держкомітету з нагляду за охороною праці від 15.11.2004 р. № 255.

Також має бути розроблено Положення про службу охорони праці цього підприємства, визначено структуру такої служби, її чисельність, основні завдання, функції та права її працівників.

На підприємствах з кількістю працівників менше 50 функції служби охорони праці можуть виконувати в порядку сумісництва (суміщення) особи, які мають відповідну підготовку. А на підприємствах з кількістю працівників менше 20 для виконання функцій служби охорони праці можуть на договірних засадах залучатися сторонні фахівці, які мають не менше трьох років виробничого стажу і пройшли навчання з охорони праці.

На м'ясопереробних і молокопереробних підприємствах функціонування системи управління охороною праці забезпечує роботодавець.

Обов'язок роботодавця затвердити нормативно-правові документи передбачені ст. 13 Закону "Про охорону праці". Вони повинні встановлювати правила виконання робіт і поведінки працівників на території підприємства, у виробничих приміщеннях, на будівельних майданчиках і робочих місцях. Інструкції та інша документація з охорони праці розробляються на підставі положень законодавства з охорони праці, типових інструкцій та технологічної документації підприємства з урахуванням виду діяльності підприємства і конкретних умов праці на ньому.

Методичні рекомендації розроблені на основі нової редакції Положення "Про розробку інструкцій з охорони праці" за № 526 від 30.03.2017р. і встановлюють вимоги до змісту, побудови і викладу інструкції з охорони праці, що діють в межах м'ясопереробних і молокопереробних підприємств, (далі- Положення № 526).

А також в методичних рекомендаціях показано вимоги Положення про розробку інструкцій з охорони праці зі змінами, внесеними наказом Міністерства соціальної політики України від 26.05.2020 року до Положення № 526 при складанні інструкцій про запобігання поширення на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2.

У методичних рекомендаціях ми пропонуємо Вам ознайомитися із структурою складання інструкції з охорони праці на м'ясопереробних і молокопереробних підприємствах, згідно Положення № 526.

Методичні рекомендації укладено відповідно до Типової програми "Охорона праці в галузі" для другого магістерського зі спеціальності 181 "Харчові технології" рівня вищої освіти. А також спеціалістів служб охорони праці, фізичних осіб-підприємців з найманими працівниками, керівників

м'ясопереробних і молокопереробних підприємств, які розроблені на основі діючих нормативно- правових актів з охорони праці.

Методичні рекомендації є потрібними для студентів з підготовки магістрів зі спеціальності 181 "Харчові технології" галузі знань 18 "Виробництво та технології" Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького, в процесі трудової діяльності.

1. Лабораторно - практична робота

Тема: Розробка інструкцій з охорони праці різних посад працівників і головних спеціалістів на м'ясопереробних і молокопереробних підприємствах.

Мета роботи: Навчити студентів практичних навичок і уміння розробляти інструкції з охорони праці для посадових осіб і працівників, які зайняті на виробництві з шкідливими та небезпечними умовами праці.

Забезпечення: Методичні вказівки до порядку розробки, оформлення і затвердження інструкцій, Положення про розробку інструкцій з охорони праці, викладене у новій редакції і затверджене Міністерством соціальної політики України від 30.03.2017р. № 526 зареєстроване в Міністерстві юстиції України 21 червня 2017р. за № 779/30647 , Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці, затверджене наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 26 січня 2005 року № 15, зареєстроване у Міністерстві юстиції України 15 лютого 2005 року за № 231/10511, із змінами на 30. 01. 2017р. наказ №140 Мінсоцполітики. Зареєстровано 20. 02. 2017р. №234/30102 в Мін'юсті України.

Типове положення про службу охорони праці, затверджене наказом Держкомітету з нагляду за охороною праці від 15.11.2004р. № 255.

Зміст заняття

1. Вивчити загальні теоретичні відомості про складання інструкції з охорони праці.
  - 1.1 Ознайомитися зі змістом і побудовою інструкції.
  - 1.2. Навчитися керуватися правилами викладення тексту інструкцій.
2. Практичне складання інструкції з охорони праці для посад працівників і головних спеціалістів м'ясопереробних і молокопереробних підприємств.
3. Навчитися правильно затверджувати, реєструвати, видавати, зберігати інструкції.
  - 3.1.Реєстрація інструкцій
  - 3.2. Видача інструкцій
  - 3.3. Зберігання інструкцій
4. Перегляд інструкцій
5. Заняття проводиться у кабінеті з охорони праці.

2. Загальні теоретичні відомості

На виконання статті 13 Закону України "Про охорону праці", з метою забезпечення ефективного функціонування системи управління охороною праці роботодавець розробляє і затверджує інструкції з охорони праці, що є чинними в межах підприємства, на основі нормативно-правових актів з охорони праці, технічної документації підприємства з урахуванням конкретних умов виробництва та вимог безпеки, викладених в експлуатаційній та ремонтній

документації підприємств-виробників устаткування, що використовується на цьому підприємстві.

Інструкція з охорони праці – це нормативний акт підприємства, установи, організації незалежно від форм власності та видів їх діяльності, який містить обов'язкові для дотримання працівниками вимоги з охорони праці при виконанні ними робіт певного виду або за певною професією на робочих місцях, у виробничих приміщеннях, на території підприємства і будівельних майданчиках або в інших місцях, де за дорученням власника чи уповноваженого ним органу (далі – роботодавець) виконуються ці роботи, трудові чи службові обов'язки.

Інструкції поділяються на:

- інструкції, що належать до державних міжгалузевих нормативних актів про охорону праці;
- примірні інструкції;
- інструкції, що діють на підприємстві.

Розроблення інструкції з охорони праці здійснюється згідно з Порядком опрацювання і затвердження роботодавцем нормативних актів з охорони праці, що діють на підприємстві, затвердженим наказом Державного комітету України по нагляду за охороною праці від 21.12.1993 № 132, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 07.02.1994 за № 20/229, та з урахуванням Положення про розробку інструкцій з охорони праці, затверджене в новій редакції наказом Міністерства соціальної політики України від 30.03.2017 № 526, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 21.06.2017 за № 779/30647 (далі – Положення № 526), і поширюються на всі юридичні та фізичні особи, які відповідно до законодавства використовують найману працю.

Положення № 526 не змінює структуру інструкцій з охорони праці. Як і раніше, вони мають розділи: "Загальні положення"; "Вимоги безпеки перед початком роботи"; "Вимоги безпеки під час роботи"; "Вимоги безпеки після закінчення роботи"; "Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях". Може передбачатись розділ "Додатки" (за необхідності), у якому може наводитись перелік нормативно-правових актів та актів підприємства з охорони праці, на підставі яких розроблено інструкцію.

Інструкція з охорони праці повинна містити обов'язкові для дотримання працівниками вимоги з охорони праці при виконанні ними робіт певного виду або за певною професією на всіх робочих місцях, у виробничих приміщеннях, на території підприємства, будівельних майданчиках або в інших місцях, де за дорученням роботодавця чи уповноваженого ним органу виконуються ці роботи, трудові чи службові обов'язки. Саме з цієї причини, проведення інструктажів з питань охорони праці на робочому місці здійснюється за інструкціями з охорони праці, що діють на підприємстві, відповідно до виконуваних робіт. Примірники інструкцій видаються працівникам безпосередніми керівниками робіт під час проведення інструктажу або розміщуються на їх робочих місцях.

Якщо стався нещасний випадок, інструкція з охорони праці є юридичним документом, який використовується для визначення міри відповідальності всіх задіяних у трудовому процесі сторін: потерпілого, безпосереднього керівника

робіт, керівника структурного підрозділу тощо. Тому до розроблення інструкції необхідно ставитися відповідально. Необхідні інструкції розробляються безпосередніми керівниками робіт (начальниками виробництва, цеху, дільниці, відділу, лабораторії та інших підрозділів підприємства) і містять вимоги до охорони праці, дотримання яких самими працівниками є обов'язковим. Служба охорони праці підприємства надає методичну допомогу розробникам та забезпечує їх текстами нормативно-правових актів з охорони праці, стандартів та інших нормативно-технічних та організаційно-методичних документів з охорони праці. В узгодженні проектів інструкцій з охорони праці беруть участь керівник (спеціаліст) служби охорони праці, керівник (фахівець) із правових питань та за необхідності керівники інших служб, підрозділів, а також посадові особи підприємства, перелік яких визначає служба охорони праці. Інструкція з охорони праці набирає чинності з дня її затвердження наказом роботодавця.

Достроково переглядаються інструкції з охорони праці у разі зміни законодавства України про працю та охорону праці; набрання чинності новими або переглянутими нормативно-правовими актами з охорони праці; аварійної ситуації або нещасного випадку, що спричинили необхідність перегляду інструкції.

Інструкції затверджуються роботодавцем і є обов'язковими для дотримання працівниками відповідних професій або виконавцями відповідних робіт на цьому підприємстві.

Інструкції мають відповідати законодавству про охорону праці.

Інструкції повинні містити тільки ті вимоги щодо охорони праці, дотримання яких самими працівниками є обов'язковим. Порушення працівником цих вимог розглядається роботодавцем як порушення нормативно-правових актів з охорони праці та актів з охорони праці, що діють у межах підприємства.

Згідно Постанови КМУ від 11.03.2020 № 211 "Про запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2" від 26 травня 2020 року наказом Міністерства соціальної політики України були внесені зміни до наказу № 526 від 30.03.2017 "Про розробку інструкцій з охорони праці".

З метою протидії поширенню пандемії рекомендується роботодавцям на час проведення карантинних заходів, особливо на підприємствах з безперервним циклом виробництва (аграрні підприємства, підприємства харчової галузі, торгівлі та ін.), переглянути порядок забезпечення працівників засобами індивідуального захисту, здійснивши їх утилізацію після використання. Для цього необхідно призначити особу, відповідальну за утилізацію використаних засобів індивідуального захисту, мінімізувати контакти працівників, у тому числі під час приймання їжі.

У колективних договорах підприємств необхідно в нести зміни, які стосуються норм безоплатної видачі засобів індивідуального захисту органів дихання, одноразових рукавичок, антисептичних засобів та засобів, що перешкоджають можливому утворенню тріщин на шкірі рук.

На кожному підприємстві відповідно до вимог Положення про розробку інструкцій з охорони праці зі змінами, внесеними наказом Міністерства

соціальної політики України 26.05.2020 року "Про внесення змін до Положення про розробку інструкцій з охорони праці" від 30.03.2017 № 526, повинні бути розроблені та затверджені інструкції з охорони праці в розрізі професій та видів робіт, що виконуються. Рекомендується переглянути та в нести зміни до існуючих інструкцій з охорони праці або розробити окремі інструкції, передбачивши основні правила поведінки на робочих місцях у частині дотримання дистанції між працівниками:

- можливість зберігання верхнього одягу в спеціальних шафах, призначених тільки для верхнього одягу;
- можливість миття рук перед роботою та в процесі її виконання, а також виконання цієї процедури в разі будь-яких контактів з (потенційно) забрудненими об'єктами, особливо приділяючи увагу нігтям, де збирається найбільше бруду;
- користування антисептиком, а також зволожувальним кремом з метою попередження утворення тріщин на шкірі рук;
- протирання серветкою з дезінфікуючим розчином робочого місця та інших поверхонь, що розташовані поблизу, на початку та в кінці робочого дня;
- регулярне провітрювання приміщення не рідше, ніж кожні 2-3 години;
- обмеження спілкування з колегами, робочі місця яких розташовані в інших приміщеннях;
- вирішення виробничих питань за допомогою засобів зв'язку;
- носіння масок поза межами свого робочого місця, а також при відвідуванні місць загального користування;
- правильне використання засобів індивідуального захисту, а саме: знімання маски, не торкаючись зовнішньої поверхні;
- використання однієї маски не більше 2-х годин;
- утилізацію використаних масок у закриті ємності.

Організація вивчення інструкцій працівниками забезпечується роботодавцем згідно з Типовим положенням про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці, затвердженим наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 26 січня 2005 року № 15, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 15 лютого 2005 року за №231/10511, із змінами на 30.01.2017р. наказ №140 Мінсоцполітики зареєстровано 20.02.2017р. №234/30102 в Мін'юсті України.

Роботодавець здійснює постійний контроль за додержанням працівниками вимог інструкцій.

Громадський контроль за додержанням працівниками вимог інструкцій здійснюють уповноважені найманими працівниками особи з питань охорони праці, профспілки та їх об'єднання в особі виборних органів і представників.

2.1 Зміст і побудова інструкцій

Розробка (перегляд) необхідних інструкцій, що діють на підприємстві, здійснюється безпосередніми керівниками, які несуть відповідальність за своєчасне виконання цієї роботи. Здійснення контролю систематичного за своєчасною розробкою нових та діючих на підприємствах інструкцій

покладається роботодавцем на службу охорони праці. Інструкції повинні містити тільки вимоги щодо охорони праці, дотримання яких обов'язкове самими працівниками. Порушення працівником цих вимог повинно розглядатися як порушення трудової дисципліни, за яке до нього може бути застосовано стягнення згідно з чинним законодавством.

Трудові колективи здійснюють громадський контроль за додержанням всіма працівниками вимог інструкцій, через обраних ними уповноважених і професійних спілок в особі своїх представників. Кожна інструкція реєструється в журналі реєстрації інструкцій з охорони праці. До інструкцій включаються загальні положення щодо охорони праці та організаційні і технічні вимоги безпеки, що визначаються на основі:

- чинного законодавства України "Про працю" та "Про охорону праці", стандартів, правил, норм та інших нормативних і організаційно- методичних документів про охорону праці;
- аналізу документів про охорону праці стосовно відповідного виробництва, професії (виду робіт);
- характеристики робіт, що підлягають виконанню працівником конкретної професії відповідно до її кваліфікаційної характеристики;
- вимог безпеки до технічного процесу, виробничого обладнання, інструментів і пристроїв, що застосовуються при виконанні відповідних робіт, а також вимог безпеки, що містяться в експлуатаційній та ремонтній документації;
- виявлення небезпечних і шкідливих виробничих факторів, характерних для даної професії (виду робіт), як при нормальному протіканні процесу, так і при відхиленнях від оптимального режиму, визначення заходів та засобів захисту від них, вивчення конструктивних та експлуатаційних особливостей і ефективності використання цих засобів;
- аналізу обставин та причин найбільш імовірних аварійних ситуацій, нещасних випадків та професійних захворювань, характерних для даної професії (виду робіт);
- вивчення передового досвіду безпечної організації праці та виконання відповідних робіт, визначення найбезпечніших методів та прийомів їх виконання.

2.2. Викладення тексту інструкцій

При викладенні тексту інструкції слід керуватися такими правилами:

- текст інструкції повинен бути стислим, зрозумілим і не допускати різних тлумачень;
- інструкція не повинна містити посилань на нормативні акти, вимоги яких враховуються при її розробці. За необхідності ці вимоги відтворюються дослівно;
- не допускається використання не властивих для нормативних актів слів, словосполучень і зворотів, характерних для розмовної мови, довільних скорочень слів, використання для позначення одного поняття різних термінів, а також іноземних слів чи термінів за наявності рівнозначних слів чи термінів в українській мові;

- допускається застосування лише загальноприйнятих скорочень та абревіатур, а також заміна застосованих в інструкції словосполучень скороченням або абревіатурою за умови повного відтворення цього словосполучення при першому згадуванні в тексті із зазначенням у дужках відповідного скорочення чи абревіатури;

- потрібно уникати викладення вимог у формі заборони, а за необхідності - давати пояснення, чим викликано заборону; не потрібно застосовувати слова "категорично", "особливо", "обов'язково", "суворо" тощо, оскільки всі вимоги інструкції є однаково обов'язковими;

- для наочності окремі вимоги можуть ілюструватись малюнками, схемами, кресленнями тощо;

- якщо безпека роботи обумовлена певними нормами (величини відстаней, напруги тощо), вони мають бути наведені в інструкції.

Вимоги інструкцій викладаються відповідно до послідовності технологічного процесу і з урахуванням умов, у яких виконується даний вид робіт. Всі сторінки інструкції повинні бути пронумеровані, прошнуровані та скріплені печаткою.

3. Практичне складання інструкції з охорони праці для посад працівників і головних спеціалістів м'ясопереробних і молокопереробних підприємств.

При складанні інструкції з охорони праці для посад працівників і головних спеціалістів на м'ясопереробних і молокопереробних підприємствах повинні складатися із таких розділів:

Розділ 1 "Загальні положення" повинен містити:

- відомості про сферу застосування інструкції;

- загальні відомості про об'єкт розробки (визначення робочого місця працівника конкретної професії (конкретного виду робіт) залежно від тривалості його перебування на цьому місці протягом робочої зміни (постійне чи непостійне));

- стислу характеристику технологічного процесу та обладнання, що застосовується на цьому робочому місці, цій виробничій дільниці, в цьому цеху;

- умови та порядок допуску працівників до самостійної роботи за професією або до виконання певного виду робіт (вимоги щодо віку, стажу роботи, статі, стану здоров'я, проходження медоглядів, професійної освіти та спеціального навчання з питань охорони праці, інструктажів, перевірки знань з питань охорони праці тощо);

- правила внутрішнього трудового розпорядку, що стосуються питань охорони праці для конкретного виду робіт або конкретної професії, а також відомості про специфічні особливості організації праці та технологічних процесів і трудові обов'язки працівників цієї професії (виконавців цього виду робіт);

- перелік і характеристику основних небезпечних та шкідливих виробничих факторів для цієї професії (цього виду робіт), особливості їх впливу на працівника;

- перелік видів спеціального одягу, спеціального взуття та інших засобів індивідуального захисту, які мають видаватися працівникам конкретної професії (виконавцям конкретного виду робіт) згідно з чинними нормами, із зазначенням вимог до їх використання згідно із законодавством;

- санітарні норми і правила особистої гігієни, яких повинен дотримуватись працівник при виконанні роботи.

Розділ 2 "Вимоги безпеки перед початком роботи" повинен містити:

- порядок приймання зміни у разі безперервної роботи, в тому числі при порушенні режиму роботи виробничого устаткування або технологічного процесу;

- порядок підготовки робочого місця та засобів індивідуального захисту;

- порядок перевірки наявності та справності обладнання, інструментів, захисних пристроїв небезпечних зон машин і механізмів, пускових, запобіжних, гальмових та очисних пристроїв, систем блокування та сигналізації, вентиляції та освітлення, знаків безпеки, первинних засобів пожежогасіння, виявлення видимих пошкоджень захисного заземлення тощо;

- порядок перевірки наявності та стану вихідних матеріалів (сировини, заготовок, напівфабрикатів);

- порядок повідомлення роботодавця про виявлені несправності обладнання, пристроїв, пристосувань, інструментів, засобів захисту тощо.

Розділ 3 "Вимоги безпеки під час роботи" повинен містити:

- відомості щодо безпечної організації праці, про прийоми та методи безпечного виконання робіт, правила використання технологічного обладнання, пристроїв та інструментів, а також застереження про можливі небезпечні, неправильні методи та прийоми праці, які заборонено застосовувати;

- правила безпечного поводження з вихідними матеріалами (сировиною, заготовками, напівфабрикатами), готовою продукцією, допоміжними матеріалами та відходами виробництва, що становлять небезпеку для працівників;

- правила безпечної експлуатації транспортних і вантажопідіймальних засобів, механізмів, тари;

- вимоги безпеки під час вантажно-розвантажувальних робіт і транспортування вантажу;

- вимоги щодо порядку утримання робочого місця в безпечному стані;

- можливі небезпечні відхилення від нормального режиму роботи устаткування і технологічного регламенту та способи їх усунення;

- вимоги щодо використання засобів індивідуального та колективного захисту від шкідливих і небезпечних виробничих факторів;

- умови та фактори, за яких робота повинна бути припинена (технічні, метеорологічні, санітарно-гігієнічні тощо);

- вимоги щодо забезпечення пожежо- та вибухобезпеки;

- порядок повідомлення роботодавця про нещасні випадки чи раптові захворювання, факти порушення технологічного процесу, виявлені несправності обладнання, пристроїв, інструментів, засобів захисту та про інші небезпечні і шкідливі виробничі фактори, що загрожують життю і здоров'ю працівників.

Розділ 4 "Вимоги безпеки після закінчення роботи" повинен містити:

- порядок безпечного вимикання, зупинення, розбирання, очищення і змащення обладнання, пристроїв, машин, механізмів та апаратури, а при безперервному процесі - порядок передачі їх черговій зміні;
- порядок здавання робочого місця;
- порядок прибирання відходів виробництва;
- вимоги санітарних норм і правил особистої гігієни, яких повинен дотримуватись працівник після закінчення роботи;
- порядок повідомлення роботодавця про всі недоліки, виявлені у процесі роботи.

Розділ 5 "Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях" повинен містити:

- відомості про ознаки можливих аварійних ситуацій, характерні причини аварій (вибухи, пожежі тощо);
- відомості про засоби та дії, спрямовані на запобігання можливим аваріям; порядок дій, особисті обов'язки та правила поведінки працівника при виникненні аварії згідно з планом її ліквідації, в тому числі у разі її виникнення під час передавання-приймання зміни при безперервній роботі; порядок повідомлення роботодавця про аварії та ситуації, що можуть до них призвести;
- відомості про порядок застосування засобів протиаварійного захисту та сигналізації;
- порядок дій з надання до медичної допомоги потерпілим під час аварії.

За необхідності в інструкції можна включити й інші розділи. Наприклад: у примірних інструкціях може бути передбачений розділ "Вступ", у якому відображаються відповідні положення законодавства України про працю та охорону праці, вказівки щодо порядку внесення змін і доповнень до цих інструкцій тощо. Для розміщення матеріалів, які доповнюють основну частину інструкцій, ілюструють чи конкретизують її окремі вимоги, може бути включений розділ "Додатки". У цьому ж розділі може бути наведений перелік нормативних актів, на підставі яких розроблена інструкція.

4. Затвердження, реєстрація, видача, зберігання інструкцій.

Інструкції затверджуються роботодавцем і є обов'язковими для дотримання працівниками відповідних професій або при виконанні відповідних робіт на цьому підприємстві.

Інструкція, що діє на підприємстві, набуває чинності з дня її затвердження, якщо інше не передбачене наказом роботодавця.

Інструкція повинна бути введена в дію до впровадження нового технологічного процесу (початку виконання робіт), обладнання, чи до початку роботи нового виробництва після відповідного навчання працівників.

Рекомендується усі інструкції погоджувати з профспілковим комітетом.

4.1. Реєстрація інструкцій

Інструкції, які вводяться в дію на даному підприємстві, реєструються службою охорони праці в журналі реєстрації в порядку, встановленому роботодавцем.

В журналі реєстрації вказується:

- № за порядком;
- дата реєстрації;
- найменування інструкції;
- дата затвердження інструкції і введення її в дію;
- код або номер інструкції;
- плановий термін перегляду інструкції;
- посада, прізвище, ініціали особи, яка проводила реєстрацію.

4.2. Видача інструкцій

Введені в дію інструкції видаються (тиражуються), або придбаються у вигляді брошур (для видачі працівникам на руки), або односторонніх аркушів чи плакатів (для вивішування на робочих місцях або виробничих дільницях).

Видача інструкцій керівникам структурних підрозділів (служб) підприємства проводиться службою охорони праці з реєстрацією в журналі обліку видачі інструкцій. Інструкції видаються працівникам на руки безпосередніми керівниками робіт під розпис у журналі реєстрації інструктажів з питань охорони праці під час проведення первинного інструктажу або вивішуються на його робочому місці.

4.3. Зберігання інструкцій.

У кожного керівника структурного підрозділу (служби) підприємства повинен постійно зберігатись комплект інструкцій, необхідних у даному підрозділі (службі) для працівників усіх професій і видів робіт даного підрозділу (служби), а також перелік цих інструкцій, затверджений роботодавцем. На підприємствах, де структурні підрозділи відсутні, комплект інструкцій зберігається у роботодавця. Крім того, повний комплект інструкцій зберігається у певному доступному для працівників місці, визначеному керівником структурного підрозділу (служби) підприємства з урахуванням забезпечення простоти та зручності ознайомлення з ними працівників. Роботодавець безкоштовно забезпечує інструкціями працівників та керівників структурних підрозділів (служб).

5. Перегляд інструкцій

1. Положенням № 526 уточнено терміни перегляду інструкцій з охорони праці. Інструкції переглядатимуть у строки, передбачені нормативно-правовими актами з охорони праці, на основі яких їх розроблено, але не рідше ніж один раз на 5 років, а для робіт із підвищеною небезпекою або там, де є потреба у професійному доборі, - не рідше ніж один раз на 3 роки.

2. Інструкції переглядаються у разі:

- зміни законодавства України про працю та охорону праці;
- набрання чинності новими або переглянутими нормативно-правовими актами з охорони праці;
- аварійної ситуації або нещасного випадку, що спричинили необхідність перегляду (зміни) інструкції;
- у разі зміни технологічного процесу або умов праці, впровадження нових технологій, нових видів устаткування, машин, механізмів, матеріалів, апаратури, пристроїв, інструментів та видів енергії тощо інструкція переглядається до впровадження зазначених змін.

6. Контрольні питання

1. На основі яких документів розробляється інструкція з ОП?
2. Уточніть складові елементи інструкції?
3. Що потрібно знати перед розробкою інструкції?
4. Яке значення має інструкція для виробництва, організацій, навчальних закладів?
5. Хто має право розробляти інструкції?
6. Хто затверджує інструкції?
7. Що повинно бути указано у вступі до інструкції?
8. На основі якого нормативного документу розробляється інструкція з охорони праці?
9. Що таке інструкція?
10. Охарактеризуйте зміст і побудову інструкцій?
11. Якими правилами слід керуватися при викладенні тексту інструкції?
12. З яких розділів повинна складатися інструкції з охорони праці для працівників і головних спеціалістів на м'ясопереробних і молокопереробних підприємствах?
13. Які відомості повинен містити розділ "Загальні положення"?
14. Які відомості повинен містити розділ "Вимоги безпеки перед початком роботи"?
15. Які відомості повинен містити розділ "Вимоги безпеки під час роботи"?
16. Які відомості повинен містити розділ "Вимоги безпеки після закінчення роботи"?
17. Як проходить реєстрація і облік інструкцій на підприємстві?
18. Як проходить видача інструкцій на підприємстві?
19. В якому випадку проводиться перегляд інструкцій?
20. Згідно якого Типового положення і ким забезпечується організація вивчення інструкції?

21. Хто здійснює постійний контроль за додержанням працівниками вимог інструкцій?

7. Додатки

Додаток 1

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ

_____ (посада керівника і

скорочене найменування підприємства)

"__" _____ 2022 № _____
(число, місяць рік)

Інструкція
з охорони праці № 15
При роботі з електром'ясорубкою
(Текст інструкції)

Додаток 2

Інструкцію розробив

_____

_____ (підпис)

_____ (прізвище, ініціали)

УЗГОДЖЕНО:

Керівник (спеціаліст)
служби охорони праці закладу

_____ (підпис)

_____ (прізвище, ініціали)

З інструкцією ознайомлений (а)
«__» _____ 20__ р.

_____ (підпис)

_____ (прізвище, ініціали)

Інструкцію розробив

_____

_____ (підпис)

_____ (прізвище, ініціали)

УЗГОДЖЕНО:

Керівник (спеціаліст)
служби охорони праці закладу

_____ (підпис)

_____ (прізвище, ініціали)

З інструкцією ознайомлений (а)
«__» _____ 20__ р.

_____ (підпис)

_____ (прізвище, ініціали)

Додаток 3

**ЖУРНАЛ
реєстрації інструкцій з охорони праці на підприємстві**

№ з/п	Дата реєстрації	Назва інструкції	Дата затвердження інструкції і введення її в дію	Код або номер інструкції	Плановий термін перегляду інструкції	Посада, прізвище, ініціали особи, яка проводила реєстрацію	Підпис особи, яка проводила реєстрацію
1	2	3	4	5	6	7	8

Додаток 4

**ЖУРНАЛ
обліку видачі інструкцій з охорони праці на підприємстві**

№ з/п	Дата видачі	Код або номер інструкції	Назва інструкції	Підрозділ (служба), якому (якій) видано інструкцію	Кількість виданих примірників	Посада, прізвище, ініціали одержувача інструкції	Підпис одержувача інструкції
1	2	3	4	5	6	7	8

8. Зразок розроблення Інструкції

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ

_____ (посада керівника і
_____

ІНСТРУКЦІЯ № 44
з охорони праці для апаратника
термічного оброблення м'ясопродуктів

1. Загальні положення.

1.1 Інструкція розроблена на підставі та з урахуванням Положення про розробку інструкцій з охорони праці, затвердженого в новій редакції наказом Міністерства соціальної політики України від 30.03.2017 № 526 та Правил охорони праці для працівників м'ясопереробних цехів (ДНАОП 1.8.20-1.06-99) і являється нормативним документом в межах підприємства.

1.2 До самостійної роботи апаратником термічного оброблення м'ясопродуктів допускаються особи, які досягли 18 років, пройшли попередній медичний огляд, вступний інструктаж з охорони праці, пожежної і техногенної безпеки, первинний інструктаж з охорони праці на робочому місці, стажування і здали екзамен з питань охорони праці на право допуску до самостійної роботи.

1.3 Апаратник термічного оброблення м'ясопродуктів призначається, переміщується і звільняється наказом директора за поданням керівника підрозділу.

1.4 Апаратник термічного оброблення м'ясопродуктів в своїй роботі підпорядковується керівнику підрозділу.

1.5 Зміни та доповнення до інструкції вносяться наказом директора.

1.6 Крім даної інструкції апаратник термічного оброблення м'ясопродуктів повинен знати:

1.6.1 Інструкції з охорони праці:

- загальні вимоги електробезпеки;

- з надання першої допомоги потерпілим при нещасних випадках;

- про заходи пожежної безпеки і підтримання протипожежного режиму;

1.6.2 Посадову інструкцію апаратника термічного оброблення м'ясопродуктів.

1.6.3 Закон України "Про охорону праці".

1.6.4 Правила внутрішнього трудового розпорядку.

1.6.5 Інструкції заводу-виробника по обслуговуванню устаткування, механізмів, допоміжного обладнання, які він використовує під час виконання своїх посадових обов'язків.

1.6.6 Вимоги безпеки до устаткування, ручного інструмента, інвентарю.

1.6.7 Знати властивості рідин, миючих та дезінфікуючих засобів, засобів нейтралізації (проводити миття в захисних окулярах), вміти надати першу долікарську допомогу при ураженні шкіри чи очей.

1.7 Перевірка знань з питань охорони праці на право допуску до самостійної роботи проводиться 1 раз в рік, повторний інструктаж з охорони праці 1 раз в три місяці.

1.8 За порушення вимог даної інструкції та інших нормативно-правових актів про охорону праці, створення перешкод у діяльності посадових осіб органів державного нагляду за охороною праці апаратник термічного оброблення м'ясопродуктів притягається до дисциплінарної, адміністративної, матеріальної, кримінальної відповідальності згідно з законом.

1.9 Робоче місце апаратника термічного оброблення м'ясопродуктів визначається завданням, яке видає керівник підрозділу.

1.10 Апаратник термічного оброблення м'ясопродуктів зобов'язаний :

- дбати про особисту безпеку, здоров'я та відповідний санітарний стан робочого місця, а також про безпеку і здоров'я оточуючих людей в процесі виконання будь-яких робіт чи під час перебування на території підприємства;

- знати і виконувати вимоги нормативно - правових актів з охорони праці, правила поведіння з машинами, механізмами, устаткуванням та іншими засобами виробництва, користуватися засобами колективного та індивідуального захисту:

- проходити у встановленому законодавством порядку попередні та періодичні медичні огляди.

1.11 Апаратник термічного оброблення м'ясопродуктів має право:

- бути проінформованим під розписку про умови праці та про наявність на його робочому місці небезпечних і шкідливих виробничих факторів;

- відмовитися від дорученої роботи, якщо створилася виробнича ситуація, небезпечна для його життя чи здоров'я та для людей, які його оточують, або для виробничого середовища чи довкілля;

- на пільги та компенсації за важкі та шкідливі умови праці;

- на забезпечення спецодягом, засобами індивідуального захисту, мийними та знешкоджувальними засобами;

- відшкодування шкоди, заподіяної працівникові внаслідок ушкодження здоров'я або у разі смерті, яке здійснює Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві.

1.12 Належні за нормами спецодяг, спецвзуття :

- костюм (комбінезон) робочий ;

- черевики шкіряні;

- рукавиці трикотажні;

- фартух водонепроникний;

- засоби захисту органів слуху;

- захисні окуляри;

- маски;

- антисептики

1.13 Головні шкідливі та небезпечні виробничі фактори:

- завищена температура і відносна вологість робочої зони;

- обертові та ріжучі механізми;

- підвищений тиск;

- небезпека падіння на слизькій поверхні;
- ураження електричним струмом;

1.14 Апаратник термічного оброблення м'ясопродуктів повинен виконувати такі правила гігієни:

- залишати всі особисті речі і верхній одяг в гардеробі;
- приймати їжу в кімнаті прийому їжі;
- після кожної перерви в роботі, відвідування туалету, мити руки теплою водою з милом, потім дезінфікувати дезінфікуючим розчином після чого знову помити руки теплою водою;
- взуття після відвідування туалету продезінфікувати на дезінфікуючому килимку.

1.15 Паропроводи повинні бути термоізолювані. Температура зовнішньої поверхні термоізоляції не повинна перевищувати 45°C.

1.16 Паровий тунель повинен відповідати "Правилам будови і безпечної експлуатації трубопроводів пари і гарячої води".

2. Вимоги безпеки перед початком роботи.

2.1 Перед початком роботи одягти спецодяг, спецвзуття, волосся прибрати під головний убір, помити руки і обробити антисептиком.

2.2 Отримати завдання від керівника підрозділу. Про всі свої зауваження під час приймання зміни повідомити керівника підрозділу.

2.3 Перевірити наявність та справність:

- засобів пожежогасіння ;
- засобів колективного та індивідуального захисту;
- звукової і світлової сигналізації;
- захисних огорожень;
- контактів заземлення електроустаткування;
- показники манометрів.

2.4 Не приступати до роботи в стані алкогольного та наркотичного сп'яніння, хворобливому стані.

2.5 Протерти серветкою з дезінфікуючим розчином робоче місце та інші поверхні, що розташовані поблизу.

2.6 Одіти маску, не торкаючись зовнішньої поверхні, використовувати одну маску не більше 2-х годин.

3. Вимоги безпеки під час роботи.

3.1 Виконувати тільки доручену роботу.

3.2 Не залишати працююче устаткування без нагляду.

3.3 Не допускати на робоче місце сторонніх осіб.

3.4 Засоби індивідуального захисту і первинні засоби пожежогасіння застосовувати за призначенням.

3.5 Маски міняти через дві години.

3.6 Провітрювати приміщення не рідше, ніж кожні 2-3 години.

3.7 Слідкувати за наявністю та справністю захисних огорожень усіх рухомих і різучих частин устаткування .

- 3.8 В процесі роботи слідкувати за чистотою підлоги.
- 3.9 Не ремонтувати електроустаткування самому - викликати чергового електрика.
- 3.10 Не торкатися руками частин електроустаткування під напругою.
- 3.11 Не перевіряти руками гостроту ріжучих лез.
- 3.12 При роботі електронавантажувача, візка з підймальними вилами не стояти і не ходити по проїжджій частині дороги, а також в зоні завантаження і розвантаження сировини електронавантажувачем, візком з підймальними вилами.
- 3.13 Працювати тільки на справному обладнанні, механізмах, справним інструментом. При виявленні несправностей повідомити керівника підрозділу.
- 3.14 Не вмикати електрообладнання мокрими руками.
- 3.15 При проведенні миття та чищення все обладнання має бути обезструмлене.

4. Вимоги безпеки після закінчення роботи.

- 4.1. Прибрати своє робоче місце та інших поверхонь, що розташовані поблизу.
- 4.2 Провітрити приміщення.
- 4.3. Повідомити керівника підрозділу про всі недоліки виявлені в процесі роботи.
- 4.4. Спецодяг, спецвзуття, засоби індивідуального захисту скласти в відведене місце.
- 4.5 Використані маски утилізувати у закриті ємності.
- 4.6 Помити обличчя і руки милом.

5. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях.

- 5.1. При виникненні нещасного випадку повідомити керівника підрозділу, або іншого представника адміністрації, викликати швидку допомогу (тел. 103), надавати першу долікарську допомогу потерпілому до прибуття швидкої допомоги, зберегти місце і обставини нещасного випадку, якщо це не створює загрози для життя і здоров'я інших працівників.
- 5.2. При раптовому відключенні електроенергії, короткому замиканні вимкнути обладнання від електричної мережі. Повідомити чергового електрика і керівника підрозділу.
- 5.3. При виникненні пожежі припинити виконання робіт. Повідомити охорону (тел.118), викликати пожежну частину (тел.101), повідомити керівника підрозділу, приступити до ліквідації пожежі первинними засобами пожежогасіння, у разі подальшого розповсюдження вогню, який загрожує життю, евакуюватися самому і допомогти в евакуації працівникам зміни.

Розробив:

Технолог

В.Л. Микитюк

Узгоджено:

Головний інженер

Я.А. Когут

Інженер з охорони праці

Т.В. Дацюк

Керівник юридичної служби

А.С. Березівський

З інструкцією ознайомлений (а) _____

_____

(підпис)

(прізвище, ініціали)

«__» _____ 20__ р.

9. Список рекомендованої літератури

1. Атаманчук П. С., Мендерецький В. В., Панчук О. П. та ін. Охорона праці в галузі: навч. посіб. Львів: ЦУЛ, 2013. 224 с.
2. ДНАОП 0.00-4.15-98 Положення про розробку інструкцій з охорони праці затверджено Мін'юст України від 07.04.1998 № 226/2666

3. ДСТУ 2293 – 2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять [Чинний від 01.05.2015]. Київ, 2015. 13 с.

4. Закон України "Про охорону праці" - 14.10.1992р., із змінами Закону від 21.11.2002р. № 229-IV.

5. Наказ про внесення змін до Положення про розробку інструкцій з охорони праці від 30.03.2017 № 526, затверджений Міністерством соціальної політики України і зареєстровано в Міністерстві юстиції України 21 червня 2017 р. за № 779/30647

6. Наказ №140 від 30. 01. 2017р. Мінсоцполітики. Зареєстровано 20. 02. 2017р. №234/30102 в Мін'юсті України.

7. Охорона праці (Законодавство. Організація роботи): навч. посіб. / за заг. ред. І.П.Пістуна. Львів: Тріада плюс, 2010. 648 с.

8. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять / навч. посіб./ І.Г. Ярошович та ін. Львів, 2019. 54 с.

9. Постанова Кабінету Міністрів України від 17.04.2019 року №337 із змінами, внесеними згідно з Постанови КМУ № 1 від 05.01.2021. Про Порядок розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві.

10. Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці, затвердженим наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 26 січня 2005 року № 15, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 15 лютого 2005 року за № 231/10511

11. Типове положення про службу охорони праці, затверджене наказом Держкомітету з нагляду за охороною праці від 15.11.2004 р. № 255.

12. Ярошович І.Г., Чайковський Б.П., Ярошович Т.С., Микичак Б.М., Білаш Ю.П., Шпить І.В. Навчальний посібник для проведення занять з процедури проведення розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань (отруєнь) та аварій на виробництві» згідно постанови КМУ від 17 квітня 2019 року № 337 та Постанови КМУ № 1 від 05.01.2021.– Львів, 2021. – 148 с.